

Calocampa solidaginis Hb. Szürke, barnás és fehéres vegyítéssel, csipkés harántsávokkal. Eddig főleg közép és északi Európából volt ismeretes, de előfordul az Ural- és Altai-hegységben is.

Hermínia modestalis Heyd. Egyszerűen szürkén színezve; hasonlít a *H. tentacularia*-hoz, melynek fajváltozatának sokáig tartották is. A havasok lakója.

Eugonta quercinaria Hfn. *ab. equestraria* Stgr. A törzsfajnál barnásabb, csak a középtér világos sárga.

Hibernia leucophaearia Schiff. *ab. marmorinaria* Esp. Széies feketés sávokkal.

Phigalia pedaria F. *ab. extinctaria* Stgr. Csaknem egyszínű, kevés maculával.

Boarmia robararia Schiff. *ab. infuscata* Stgr. A törzsfajnál jóval sötétebb és egyszínűbb. — *B. luridata* Bkh. *ab. obscurior* Stgr. A törzsfajnál sötétebb, egyszínű.

Psodos alticolaria Mn. Egyébkint csak is Karinthia, Svajcz és Piemont havasain honos.

Cidaria hastata L. *var. gothicata* Gn. A törzsfajnál sokkal sötétebb, csaknem a szárny közepéig fekete. Egyébként Labradorban honos. Példányom talán csak átmeneti. — *C. unifasciata* Hw. Ózbarna, a szegély előtt barnaszürke, a középtéren fehér vonallal. Ez a törzsfaj hazánkból eddig ismeretlen volt. Holott fajváltozata *ab. aquilaria* H.-S. nálunk helyenkint elég gyakori.

Eupithecia trisignaria H.-S. Röttes hamuszürke. Egyébkint Német- és Angolországban, Németalföldön és a Svajczban honos. — *E. virgaureata* Dbld. Röttes palaszínű, nagy fekete középponttal. Eddig Angol- és Franciaország, Svajcz, északnyugati Németország és Szilézia lakosaként ismeretes. — *E. expallidata* Gn. Igen nyújtott felsőszárnya világos bőrszínű. Eddig Német- és Angolországból, Belgium- és a Svajczból ismertük.

A Noctuák biológiájához *)

Irta A. Aigner Lajos.

Simyra nervosa O. Hazánkban csak kevés helyen és többnyire ritka; Budapesten olykor gyakoribb márcz. végétől máj. végig és jun. 22-től aug. 20-ig este virágokon. — Hernyója máj.

*) L. R. L. VI, 147. 172. 190. I.

20-től jul. 12-ig és aug. 5-től okt. 14-ig Euphorbiákon, Linarián és Chondrilla junceaán. Tenyésztésénél a házikóba sok ránczba összehajtott rongyot kell felaggatni, a melyben elgubózik; különben a tüllfödelet ragja meg és gubójához azt használja fel.

Clidia geographica F. Déli Tirolban, déli Oroszországban, északkeleti Torökországban, Galicziában és Magyarországon, itt aranylag kevés helyen, Budapestnél ápr. 21-től jun. 6-ig és jun. 15-től jul. 27-ig. — Hernyója máj. 24-től jul. 27-ig és aug. 19-től okt. 4-ig Euphorbiákon, fiatal korában társasan laza szövedékben, melybe vedlés végett később is visszatér. Czélszerű csupán második ivadekat tenyészteni s a házikóba mohát tenni, a melyben elbabozódik.

Acronycta alni L. Magyarországon ritka és csak kevés helyen; Budapest környéken csupán hernyóját észlelték, még pedig augusztus, szeptemberben éger-, nyír- és rezgő nyárfán. Házikójába korhadt fát vagy bogáncskóró belét kell adni, a melyben szerez elgubozni.

A. strigosa F. Inkább hegyi vidékeken, Budapesten hiányzik. Hernyója a felvidéken gyümölcsösökben szilvafán. Mindenütt ritka.

A. tridens Schiff. Egész Magyarországon; Budapestnél ápril. május és junius, júliusban. — Hernyója máj. közepétől jul. közepéig és szept. elejétől okt. közepéig fűzön, főleg azonban galagonyán, többnyire társasan.

Bryophila muralis Forst. Kevés helyen és ritkán, Budapesten augusztusban régi kőfalakon. — Hernyója áprilisban sziklák moháin, de csak este felé jön elé rejtekéből.

Mamestra Leineri Tr. Ezt a Noctuát *Kindermann* fedezte fel 1835-ben Budapesten, később Peszteren is találták, különben csak déli Oroszországban és Bécsnél fordul elő. Homokos vidékeken nappal és este, fekvő vagy rakott nyárfarözséből, vagy száraz időben a fán lógó száraz gallyakról kopogható, kivált ott, a hol magas a fű. Temetőekben a keresztetekbe rejtőzve található. Száraz évben jobban tenyészik, mint nedvesben.

Aporophila lutulenta Bkh. Sept. végén és októberben ritka. — Hernyója májusban *Anthericum*on és *Capsella bursa pastoris*on.

Ammoconia caecimacula F. Szept.—októberben elég gyakori rözse alatt, csalétekre is jön. — Hernyója májusban árnyas helyeken *Anthericum*on, éjjel meringethető, de bajosan tenyészthető.

Thecophora fovea Tr. Budapestén egykoron gyakori, manapság igen ritka, szept. végén, októberben, este ¹/₂₉ órakor kel ki és ¹/₂₁₀ órakor már röpül. — Hernyója májusban tölgyön: nyugalomban fejét és mellső szelvényeit oldalt csapja és mellső

ábait kiterjesztve, mintegy védekező állásban tartja. Május végén levelek közé szövi magát, de csak szeptemberben bábozódik.

Chariptera viridana Walch Budapesten elég ritka júniusban, de még szept. végén is fogtam kopott példányt. — Hernyója famohán él, napközti szilvafatörzsén találtam, de galagonyáról is kopogtam. Bábja szeptembertől tavaszig vad körtefák, szilva- és diófák alatt a földben található.

Valeria oleagina F. Nem ritka májusban sziklákon, olykor igen elrejtve, gyakran azonban egészen nyíltan is, úgyszintén virágzó kökénybokrok alján ülve. — Hernyója május, júniusban kökényen és galagonyán; éjjel kell kopogni. Bábját tavaszkor nem szabad megnedvesíteni.

Apamea testacea Hb. Augusztusban. — Hernyója júliusban gyepek alatt a földben, giliszta kinézésű. Bábját legjobb füves kertekben a fák körül ásni.

Luperina virens var. *immaculata* Stgr. Jul.—augusztusban nem ritkán lehet tölgyszőlő és kökényről lekopogni, napközti szeret virágzó Verbascumon ülni; esti 9—10 órakor kel ki és fűszálakon ülve található.

L. Zollikoferi Frr. Csak az Altaiban, Berlinnél és hazánkban, még pedig októberben Budapesten, ahol *Kindermann* 1834-ben fedezte fel. — A még le nem írt zöld hernyó május közepén erdei tisztásokon Thalictromon és füveken, rőzse alatt is; mocsaras nádból is meringethető.

Hadena porphyrea Esp. Sept.—októberben nem ritkán lehet rakott rőzsekből kopogni. — Hernyója jun. elején Solidago közelében rőzse alatt.

H. ochroleuca Esp. Budapesten igen ritkává vált. — Hernyója májusban búzáról meringethető, mielőtt ez kalászt hajt.

Cloantha radiosa Esp. Ápr. közepétől május végéig és jul. közepétől aug. végéig gyakran röpköd napközti Echiumra, Eryngiumra és különféle virágokra, száraz (mult évi) Hypericumra is s ez utóbbin, kivált az est homályában és korán reggel copulában is található. — Hernyója jun. közepétől jul. közepéig és augusztusban Hypericumon.

Polyphaenis sericata Esp. Jun. közepétől jul. végéig elég ritka, szeret csalétekre jönni. — Hernyója ápr. végétől máj. végéig Ligustrum vulgarén és Syringa vulgarison, de mindig az erdő mély árnyékában, napközti tápnövény alatt levő száraz lomb között, melyet kereséseül esernyőben meg kell vizsgálni és melyből a házikóba is kell tenni, mivel abban bábozódik.

Mania maura L. Budapesten ritkává lett; valamikor régi fahidak alatt találtak. Szerém-megyében nedves völgyekben és heverő elszáradt görögdinnyéken.

Hydroecia leucographa Bkh. (*Lunata* Frr.) Csak Herkulesfürdőnél a Domogleten, melyen hernyója a *Peucedanum longifolium* töve aljában és gyökerében él, de a felnevelése igen bajos lévén, inkább bábját keresik. Azon időben (augusztus közepén) azonban az elszáradt növényt már a szél letörte és magával ragadta. Ennek folytán csak a hernyó nyomát kell keresni, t. i. a növénynek a föld színen letört tövet s azon kis rakás sarat, melyet a hernyó kilökött. Ha ezt megtaláltuk, a gyökeret erős késsel ki kell ásni, a mi azonban nagy nehézséggel jár, mivel a gyökér többnyire sziklarészekbe szorul. A lepke aug. végén jelenik meg és miután potroha különben olajos lesz, belét ki kell venni s az irtóvattával kitömni.

Gortyna ochracea Hb. Aug. elejétől szept. elejéig hernyója és bábja gyalogbodza töve alján vagy gyökerében.

Nonagría neurica Hb. Egykoron Budapesten találták, még pedig hernyóját jun. elején oly nádszálban, melynek hegye elszáradt. Az ilyen lehetőségen lent kell levágni. Nevelése igen fáradságos. A lepke testét, mihelyt a feszítődeszkáról levettük, napfényben kell áztatni.

N. geminipuncta Hatch. Budapest közelebbi környékén már alig lesz található. Hernyója ugyan úgy keresendő, mint az előbbi, de 14 nappal utóbb; olykor a nádak 3. vagy 4. tagjában lakik: a nádszál hegye elszáradt. A lepke júliusban.

Tapinostola muscosa Hb. Hazánkban csak Budapestenél, itt is igen ritkán, jul. közepétől aug. közepéig, melyekben fekvő, vagy nedves helyeken levő szántóföldeken akkor kel ki, mikor a búza csaknem megérett s akkor éjjel fogható, vagy úgy, hogy a kaszásokat követjük, a kik a Noctuát kaszálás közben felzavarják. Napközti tarlókon is, igen gyorsan röpköd a virágról-viragra, bogáncson is szeret ülni.

Leucania obsoleta Hb. Áprilistől jul. közepéig nem ritka. Hernyóját szept. végétől okt. végéig keressük, mielőtt még a nádat levágták volna. A tavaly vágott nádból megmaradt tövekben található. Azokban lakik. A meddig éjjelenként a nád leveleiből taplakozik, reggel mindig visszatér lakásába. Késő őszkor annak nyílását befonja s úgy mint hernyó telet ki, csak áprilisban bábózik és még ugyanabban a hónapban kel ki a lepke.

L. evidens Hb. Mindenütt ritka, nálunk két ivadékban, máj. közepétől jul. végéig és aug. közepétől szept. végéig tölgyről ko-

pogva, de napközti gyalogbodzán ülve is találtam. Olykor már délután is röpi, többnyire azonban estefelé; éjjel virágokon fogható. — Hernyóját júliusban és aug. közepétől szept. végéig éjjel a *Pimpinella saxifraga* é. *Seseli montanum* virágjáról lehet meríteni, napközben a tápnövény alatt a laza földben tartózkodik, forró nyáron gyakran élősdiék által meg van szúrva.

Különfélék.

Új szakfolyóirat. A kir. m. Természettudományi Társulat, a kebelében működő állat- és növénytanai szakosztályok kezdeményezése folytán elhatározta, hogy a „Pótfüzetek“ czímen eddig megjelenő folyóiratának ket-két füzetét az említett szakosztályok rendelkezésére bocsátja, hogy a szaküléseken beterjesztett dolgozatok megjelenésének tért nyisson. Az állattani szakosztály ülésein előterjesztett dolgozatok „*Állattani Közlemények*“ cím alatt jelennek meg a Dr. D a d a y J e n ő ezidei szakosztályi jegyző szerkesztése mellett. Az első füzetben, a mely már ez évi május havában került ki a sajtó alól, a cikkek sorozatát dr. E n t z G é z a „A sós vizek faunája“ című becses tanulmánya nyitja meg, a melyben a hazai konyhasós vizek állatvilágára vonatkozó tudományos adatok összegezése mellett több érdekes kérdés magyarázatát is nyújtja. Az általános irodalom ide vonatkozó adatainak egybevetésével megadni törekszik a feleletet arra az érdekes és vitás kérdésre, hogy milyennek lehet és kell tekintenünk a konyhasós vizek állatvilágát? Ezen kívül a hazai konyhasós vizekből megfigyelt egy új Csillangós- és egy Ostorosázalék állatkát is ír le. A második közlemény dr. K e r t é s z K á l m á n „A magyarországi Notacanthák átnézete“ című tanulmánya, a mely az ide tartozó fajok meghatározó táblázatain kívül a nemek pontos jellemeit is nyújtja. Ezt követi Csiki Ernő „Magyarország Cicindela-féléi“ című dolgozata a szükséges rajzok kíséretében. A fajok meghatározó táblázatán kívül a hazai fajok és fajváltozatok pontos leírását és termő helyeit nyújtja. A kisebb közlemények rovatában Szilády Zoltán a formaldehid conserváló hatását ismerteti az irodalom és saját tapasztalatai alapján. Végre A. A i g n e r L a j o s méltatja dr. Fleck E. „Die Macrolepidopteren Rumäniens“ című dolgozatát s reá mutat annak egyes hiányaira. — A második füzet épen most jelent meg s benne hat szerző tollából igen különböző irányú dolgozatot találunk, melyeknek sorát dr. H o r v á t h G é z a „A magyar fauna keletkezése“ című érdekes és becses közleménye nyitja meg. Ebből megtudjuk azt, hogy faunánk tulajdonképen keleti-, nyugati- és deli Európa faunájának keveréke. Ezt követi dr. L e n d l A d o l f n a k „Miért visel a keresztes pók fehér keresztet a hátán?“ című díszes rajzokkal illusztrált nagyobb dolgozata, a melyben magyarázatot keres a keresztes pókok kereszt-